

Západočeská univerzita v Plzni
Fakulta designu a umění Ladislava Sutnara

Bakalářská práce

MÁ MYSL JE JAKO STĚHOVAVÍ PTÁCI

Tereza Bicerová

Plzeň 2018

Západočeská univerzita v Plzni
Fakulta designu a umění Ladislava Sutnara

Katedra výtvarného umění
Studijní program Výtvarná umění
Studijní obor Sochařství
Specializace Socha a prostor

Bakalářská práce

MÁ MYSL JE JAKO STĚHOVAVÍ PTÁCI

Tereza Bicerová

Vedoucí práce: Prof. Ak. soch. Jiří Beránek Katedra
výtvarného umění

Fakulta designu a umění Ladislava Sutnara
Západočeské univerzity v Plzni

Prohlašuji, že jsem práci zpracoval(a) samostatně a použil(a) jen
uvedených pramenů a literatury.

Plzeň, duben 2018 podpis autora

OBSAH

1. MÉ DOSAVADNÍ DÍLO V KONTEXTU SPECIALIZACE	1
2. TÉMA A DŮVOD JEHO VOLBY, CÍL PRÁCE	3
3. PROCES PŘÍPRAVY, PROCES TVORBY	6
4. POPIS DÍLA, TECHNOLOGICKÁ SPECIFIKA	9
5. PŘÍNOS PRÁCE PRO DANÝ OBOR	13
6. SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	14
7. RESUMÉ.....	15
8. SEZNAM PŘÍLOH.....	16

1. MÉ DOSAVADNÍ DÍLO V KONTEXTU SPECIALIZACE

Všechno co děláme, jak přemýšlíme a jak se vyjadřujeme, o nás něco vypovídá. Jenou z podstatných příčin je do jakého těla a místa jsme se narodili, jak jsme byli vychováni, co všechno jsme zažili či nezažili. Tyto determinanty, jež utvářejí lidskou osobnost, jsou v mé tvorbě podstatné. A ač už je moje dílo podobné nebo i nerozeznatelné od toho, co už jste viděli, nikdy to nebude to samé. Velmi podstatný je v mojí práci proces vzniku díla samotného. Díla nikdy nemohou být stejná. Veškeré umělecké dílo, které vzniká je nesporně spoutané s autorem jako takovým, s jeho myslí a postoji.

Během svých studií jsem vytvořila několik děl. Některé díla vznikla na zadané téma, jiná byla čistě autorská, s občasnou konzultací, mých profesorů. Díla, která vznikla pouze z mého popudu, nikdy neměli předem dáno, jak budou výsledně vypadat, nikdy jsem nedokázala předem naskicovat dílo, které bylo doposud pouze v mých představách. Cesta realizace díla, která vede k nějakému výsledku, se v mojí práci odráží. Dílo tedy málo kdy dopadne tak jak jsem si na začátku představovala. V mé tvorbě nikdy nezáleželo na tom, jak konečné dílo bude vypadat, ale jakou cestou jsem si k němu došla. Jednoduše mi jde hlavně o proces vzniku díla, což tvoří zároveň i koncept díla.

Má tvorba vždy výrazně tíhla k přírodě v souvislosti s existenčními tématy. Podnětem tomuto zaměření bylo bez pochyby mé dětství. Vyrůstala jsem na okraji města a odjakživa jsem byla jiná než moji vrstevníci. Nikdy jsem nechtěla být

dospělejší, starší nebo zkušenější, než bylo pro mě přirozené a jak jsem to cítila. Sama o sobě bych řekla, že jsem velmi citlivý člověk a raději věci dělám, tak jak to cítím než hlavou a rozumem. Proto jsem se i navzdory všech, rozhodla ve 13ti letech odstěhovat od rodičů a žít si trochu po svém. Tímto okamžikem jsem se stala víceméně svým pánem, stala jsem se takovým samorostem. A zde je mé první splynutí s přírodou, neboť stejně jako já i příroda samotná, nezná omezení, hranic, důvodů a důsledků. Sama si žije, tedy sama i roste. Je stejným samorostem, jako jsem já.

Stejnou podstatu má i land art, zemní umění, umění které si žije vlastním životem, umění, které je „samoutvářeno“ a jeho podstatou je pouze to, že zde přirozeně je, a skrze nás a naši tvorbu může působit i na širší veřejnost.

2. TÉMA A DŮVOD JEHO VOLBY, CÍL PRÁCE

Koncept své bakalářské práce jsem měla již delší dobu v hlavě, aniž bych znala oficiální seznam témat pro bakalářské práce. Nedokázala jsem však svojí práci pojmenovat a uchopit tak, aby byla jasně čitelná a získala srozumitelné obrysy i pro širší veřejnost. Má mysl je jako stěhovaví ptáci, jedno z oficiálních témat, mi tuto problematiku vyřešila.

Vlaštovky

„O dalekých krajích, hlubokých mořích, divokých řekách, o vysokých horách, které je nutné přelétnout, o nebeských stezkách, zářících hvězdách, o cestách domů, o korunách stromů, kde je možné odpočinout.

Jsme z míst, která jsme zabydlili, z hnízd, která jsme opustili,

z cest, které končí na břehu

Jsme z lidí i všech bytostí, jsme

z krve, z masa, z kostí,

jsme ze vzpomínek, snů a příběhů.

Jsme jako ti ptáci, z papíru draci, létáme v mracích a

pak se vracíme zpátky tam, kde připoutaní jsme

Jsme lidské bytosti z masa a kostí, jsme jenom hosti

na tomhle světě - přicházíme, odcházíme.

A chceme mít jisto, že někde místo, že někde je hnízdo,

odkud jsme přišli a kam zas potom půjdeme spát,

že někde je domov, že někde je hnízdo, útulno čisto,

že někde je někdo, kdo čeká na nás, na návrat.“¹

¹ <http://www.traband.net/texty/vlastovky.htm>

Když jsem slyšela text Jardy Svobody a skupiny Traband vznikl mi mezi mojí prací a názvem tématu dokonalý most, jenž propojuje moje subjektivní pocity s pocity diváka, jenž se na sochy dívá. Vzniká tak z názvu bakalářské práce jistý úvod, který divákovi usnadňuje to, jak sochu pozorovat a vnímat ji.

Tento název ve mě evokuje jistou změnu, životní stereotyp, vymezení se od okolí, vývoj sama sebe. Fakt, že nic nezůstává stejné, že změna je život, a život tvoří změny.

Má mysl se neustále mění v závislosti na tom, co prožívám, s kým se stýkám, co vidím, slyším, z mojí minulosti a zkušeností a z prostředí ve kterém žiji. Vnější podmínky ovlivňují moje činy a pocity. Nejpřirozenějším vnějším podmínkem, kterému se nelze vyhnout je příroda, která se okolo nás mění a spolu s ní se přirozeně měníme i my, naše mysl, tělo i nálada. A to jsem ve své práci chtěla zaznamenat. Toto tvrzení je podstatou mé bakalářské práce. V této souvislosti mě napadají nejtriviálnější otázky - Jak se měním v závislosti na počasí? Jak vypadá mé jarní či zimní já? Jak moc se nechávám počasím ovlivnit? Co pro mě jaké období znamená a symbolizuje?

Ráda bych, aby lidé mé dílo vnímali pouze jako můj subjektivní pohled a prožitek z pocitů, které mi přináší okolí, jenž vnímám. Neboť nelze vytvořit universální sochy, které by obsáhly pocity všech. Neboť každý je svým vlastním samorostem, který nějak vnímá své okolí.

Cíl práce

Cílem mé práce je vytvořit čtyři objekty symbolizující změny mojí osobnosti, v závislosti na ročních obdobích. Jednotlivé objekty, znázorňují lidskou postavu v určitém ročním období, které se snažím obohatit o atributy, představující jednotlivá roční období jako taková, ale také o subjektivní symboly, jenž ve mně jednotlivá období evokují.

Původním cílem byli otisky čtyř ženských těl se záznamem toho, jak vnímám své tělo a mysl. Výsledkem jsou však pouze tři ženská těla, představující jaro, léto a podzim a jednu figura mužského pohlaví, představující zimu. Rozhodla jsem se pro formu otisků, které v přírodě zanechávám jako stopu.

Načeš, tyto stopy zachytím jako fotografii a následně jako sochu, tedy symbol daného období, či záznam mého těla ve vztahu k určitému období.

3. PROCES PŘÍPRAVY A PROCES TVORBY

3.1. Proces přípravy

Umělci a jejich díla, jenž byla inspirací pro moji práci

Adriena Šimotová

Její specifické otisky částí svého těla do papíru a následné doplnění o kresby mě inspirovaly hlavně díky jejímu

„Charakteristickému pohledu na svět pramenícího z prožitku mezního pocitu ohrožení. Naléhavost sdělení zážitku o polaritě lidské existence – její přítomnosti a nepřítomnosti – vyvěrá nejen ze zkušenosti autorčiných osobních osudových životních událostí, ale i z jejího nesmírně senzitivního způsobu vnímání světa. Sama Šimotová popisuje své vjemy z války, které byly jejím prvním prožitkem tragické stránky života.“² Tento subjektivní pohled na svět a následný převod do svého díla, mi přišel pro popis toho, jak vidím krajinu a to jak se mění v čase nejnvýstižnější.

Druhým důvodem proč jsem se inspirovala zrovna tvorbou Adrieny Šimotové, byl můj problém s výběrem výsledného materiálu. Šimotová byla z politických důvodů donucena své práce podřizovat finanční nenáročnosti materiálu, tudíž se uchýlila k „lacinému“ papíru, z něhož tvořila své frotáže a, který se následně stal pro její tvorbu specifický.

² <http://www.artlist.cz/adriena-simotova-934/>

Stejně tak jsem chtěla, aby výsledný materiál jednotlivých figur byl pro období nějak charakteristický a zároveň aby vystihoval můj subjektivní pohled na onen pocit, který s sebou období nese.

Eva Kmentová

„Díla Kmentové vznikají často otiskováním či odléváním do beztvaré, vláčné hmoty. Tento proces je občas zafixován a ukázán – v některých artefaktech Kmentová konfrontuje formované, ohraničené jádro s beztvarou matérií, jakousi prahmotou a opakuje či komentuje tak základní životní či evoluční proces (organizování hmoty). Procesuálnost je zde vůbec velmi důležitá – autorka ukazuje proměny, pohyb i rozpad (využívá dočasné, pomíjivé materiály, pracuje s dojmem nestability a nadcházejícího pádu).“³

Eva Kmentová je mi velkou životní inspirací, díky svému až tělesnému splynutí s přírodou, Krajiny v ní vyvolávají až fyzické změny. Z jejích děl lze cítit, jak jí prostředí ve kterém se ocitá, přetváří a mění její figuru až do abstraktních poloh.

Stejně tak jsem se i já za pomoci gestikulace lidské figury snažila vyjádřit pocity, které cítím.

Ana Mendieta

Kubánská výtvarnice tvořící v druhé polovině 20. století, je mi inspirací svojí jasnou přímočarostí a „autobiografickými“ prvky. Jejím přímým kontaktem jejího těla a přírody.

³ <http://www.artlist.cz/eva-kmentova-923/>

Jako další umělce, na něž jsem během práce narazila, mohu zmínit jména jako Pieter Brueghel, Giuseppe Arcimboldo, Matyáš Bernard Braun, Alfons Mucha a mnoho dalších. Jejich tvorbu jsem však chápala jako průzkum toho, jak se v historii měnil přístup k chápání krajiny a vyzorování jistých atributů, které sebou roční období nesou.

Osobní příprava pro moji práci

Jako nedílná příprava pro tvorbu bylo sledování a záznam události mého života a pocitů, spojených s měnící se krajinou. Vytvořila jsem si tedy jakýsi osobní „deník“ na základě kterého jsem následně sestavila jednotlivé polohy těla, materiály a finální podobu díla. Při psaní textů mi byla velkou inspirací zhudebněná báseň Filipa Topola, Viděl jsem rok. Tento text mi napomohl k tomu jak pozorovat krajinu, jak vnímat čas a svoje pocity. Citace z těchto záznamů pak zmiňuji v kontextu s popisem díla.

3.2. Proces tvorby

Svoji práci jsem vypracovávala postupně. Začala jsem v září podzimem a plynule se přesouvala do dalších ročních období. Nyní se nacházíme v období jara, k ukončení mé bakalářské práce a koloběhu ročních období schází poslední, letní figura, které se budu věnovat v období od června do srpna.

4. POPIS DÍLA, TECHNOLOGICKÁ SPECIFIKA

PODZIM

Listí, úroda, sklizeň, jablka, tajemno, nostalgie, příprava na zimní spánek.

Podzimem nechávám doznívat poslední letní energii a sklízím to, co v létě dozrálo. Má mysl je klidnější a užívá si posledních paprsků babího léta.

„Nic tak tajemného jsem ještě neviděl...

*Podzim dvou tváří – jedné jasné a
přímé a druhé plné záhuby.*

Nešel z něho strach – jen pustá osamělost.

*Jeho krása byla nebezpečná – on to věděl
a snad to ho tolik zraňovalo. A ač měl duši
rozervanou, dokázal nekonečně dlouho
stát a ani se nepohnout.”⁴*

Podzimní figuru jsem si otiskla do kupky sena a slámy jako symbol sklizní. Poté jsem mezi své tělo a kupku vložila vrstvu čerstvé sádry nasáklou do starého prostěradla a juty, zachytila jsem tak strukturu svého těla a otisk usušené trávy a obilí. S formou jsem se rozhodla dále pracovat a začala experimentovat s materiálem, vytvořený z vody a mouky.

⁴ <http://www.diskografie.cz/filip-topol/strepy/videl-jsem-rok/>

ZIMA

V zimě na mě přichází nostalgie a deprese. Chybí mi přírodní světlo a mám dost ponuré a průmyslového města ve špinavé mlze, které vychází z komínů tepláren. Nejradši bych byla ptákem a odletěla někam blíž ke slunci. Když nespím tak přežívám ze zásob energie z léta. A mám pocit, že i moje mysl odletěla na podzim s těmi ptáky a nechala tady pouze mé tělo, které se jen přesouvá z místa na místo.

K otisku těla do sněhu jsem poprosila o pomoc partnera. V období zimy jsme se již dozvěděli, že jsme v očekávání a tak pro mě pobyt ve sněhu nebyl vhodný. Vtiskla jsem tedy do sněhu muže a dala tím najevo, že se stala změna v mé původní myšlence - jelikož cílem byli pouze otisky moji postavy, ale také v mém ženském těle. Partnerovo mužská postava v uzavřené poloze plodu má vyvolat asociaci ke spánku, pocitu zimy a poloha plodu napovídá o dění v našich životech.

„Zimu, která do ulic vypouštěla šedivé preludy a po nocích tiskla oblohu k zemi.

*Zimu, která se tvářila jako vrátný, který zavírá, ale jen proto, aby zas později mohl otevřít.“*⁵ Tělo jsem stejně jako podzimní figuru otiskla do křehké sádrové vrstvy. Ráda bych formu převedla do materiálu vhodnějšího pro období zimy, například do ledu. Tato možnost však není z praktického hlediska možná, neboť sochu, je důležité uchovat

⁵ <http://www.diskografie.cz/filip-topol/strepy/videl-jsem-rok/>

do konečné instalace. Musela jsem se tedy uchýlit k jinému materiálu, který by dokázal stejně vyjádřit zimní krajinu. Nakonec jsem se rozhodla převést otisk do lehkého a křehkého papíru napuštěného disperzním lepidlem. Tyto vlastnosti symbolizují lehkost prvních sněhových vloček a křehkost tenkého ledu.

JARO

Znovuzrození, probuzení, rozkvět, klíčení, sázení, začátek, mládí, máj.

Na jaře lidé vylézají ze svých krabic a jejich útočištěm se stává i okolní svět venku. Lidé se začínají znovu více usmívat, nasávají novou energii, odložili zimní vrstvy, ukázali svoje tělo slunci a vystrčili na obdiv všem své těhotenské pupky. V zimě kdy se rádi schováme doma pod peřinu, se na jaře ukáže, že zima přece jenom může být i plodná. Já se v tomto ohledu nestala výjimkou a na jaře se odhaluji s těhotenskou postavou a stávám se tak dokonalým symbolem jara.

Pro svoji Jarní figuru jsem si vybral louku plnou rozkvetlých jarních pampelišek. Odhaluji se zde jako symbol zrození a mateřství v otevřené poloze plodu a probuzení ze zimního spánku.

Figuru jsem převedla do drátěné konstrukce, ze které klíčí a rostou jarní byliny.

LÉTO

Letní figura je prozatím pouze jen jako představa v mé hlavě. Dokud si neprojdou tímto obdobím, nemůžu posoudit, jak figura bude vypadat. Mou představou je otisk v rozkvetlém lučním kvítí, které jsem si nyní vysadila na pozemku za domem a už tímto jsem utvořila další stopu v přírodě.

5. PŘÍNOS PRÁCE PRO DANÝ OBOR

Podívám-li se na práci zpětně, mohu s jistotou říct, že jako hlavní přínos pro daný obor je v této práci čistě subjektivní. Hlavním přínosem mi byl proces tvorby jako takový, technologické postupy a práce s přírodou.

Snad by se dílo mohlo stát i inspirací či naopak ponaučením pro další umělce a studenty. Moje dílo může být přínosem například v pojetí pocitů, a jak nad daným tématem přemýšlím.

6. SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

internetové zdroje

1) Text písně Vlaštovky, autor: Jarda Svoboda – Traband.

Zdroj z 27. 4. 2018.

<http://www.traband.net/texty/vlastovky.htm>

2) Adriena Šimotová, o umělci. Zdroj z 27. 4. 2018.

<http://www.artlist.cz/adriena-simotova-934/>

3) Eva Kmentová, o umělci. Zdroj z 27. 4. 2018.

<http://www.artlist.cz/eva-kmentova-923/>

4) Text písně Viděl jsem rok, Střepy 1999, autor: Filip Topol.

Zdroj z 27. 4. 2018.

<http://www.diskografie.cz/filip-topol/strepy/videl-jsem-rok/>

7. RESUMÉ

The topic of my thesis is: „ My mind is like migratory birds". The work is mainly symbolic and shows the reflection of myself . The practical part of my thesis are four sculptures representing the four seasons .These sculptures picture human figures stamped in the four seasons in nature. In my thesis, I describe my feelings from every season and how it reflects in my work . Spring is the stamp of dandelions in the field, Summer is a stamp in blowing meadow field. Autumn was being stamped into hay and straw and Winter was being stamp into snow . Positions of bodies and material of the sculptures are adapted to every season and my opinion on it, my feelings and moods.

8. SEZNAM PŘÍLOH

1. **Adriena Šimotová:** Tvář, 1986, (detail), reliéfní objekt, papír,
45 x 50 cm
2. **Adriena Šimotová:** Záda I., 1992: lept, ruční papír, rám, sklo,
38 x 29 cm
3. **Eva Kmentová:** Lidské vejce, 1968
4. **Eva Kmentová:** Prostěradlo 1969
5. **Ana Mendieta:** Silueta Series, Mexico, 1973–77 (1991)
6. **Podzimní otisk**
7. **Podzimní figura**
8. **Podzimní figura**
9. **Podzimní figura**
10. **Zimní otisk**
11. **Zimní figura**
12. **Zimní figura**
13. **Zimní figura**
14. **Jarní figura**
15. **Jarní otisk**

1. Adriana Šimotová: Tvář, 1986, (detail), reliéfní objekt, papír, 45 x 50 cm

zdroj: www.sanquis.cz/files/5093.jpg

2. Adriena Šimotová - Záda I., 1992: lept 5/15, ruční papír, rám, sklo,
38 x 29 cm

zdroj: <http://www.sypka.cz/zada-i-1992/a57/d13379/#!prettyPhoto/0/>

3. Eva Kmentová: Lidské vejce, 1968.

zdroj: <http://udu.ff.cuni.cz/soubory/galerie/01%20Cechy/Klimesova%20-%20ceske%20umeni%201940-1970/slides/Eva%20Kmentova,%20Lidske%20vejce,%20%201968.html>

4. Eva Kmentová: Prostěradlo 1969

Zdroj: <http://www.schieleartcentrum.cz/de/eva-kmentova-5-11-2010-6-22011/31/>

5. Ana Mendieta: Silueta Series, Mexico, 1973–77 (1991)

Zdroj: <http://sites.la.utexas.edu/senior-seminar/2012/02/19/where-is-anamendieta-by-jane-blocker/>

7. Podzim figura

Zdroj: vlastní fotografie

8. Podzimní otisk

Zdroj: vlastní fotografie

9. Podzimní figura

Zdroj: vlastní fotografie

10.Podzimní figura

Zdroj: vlastní fotografie

11. Zimní figura

Zdroj: vlastní fotografie

12. Zimní otisk

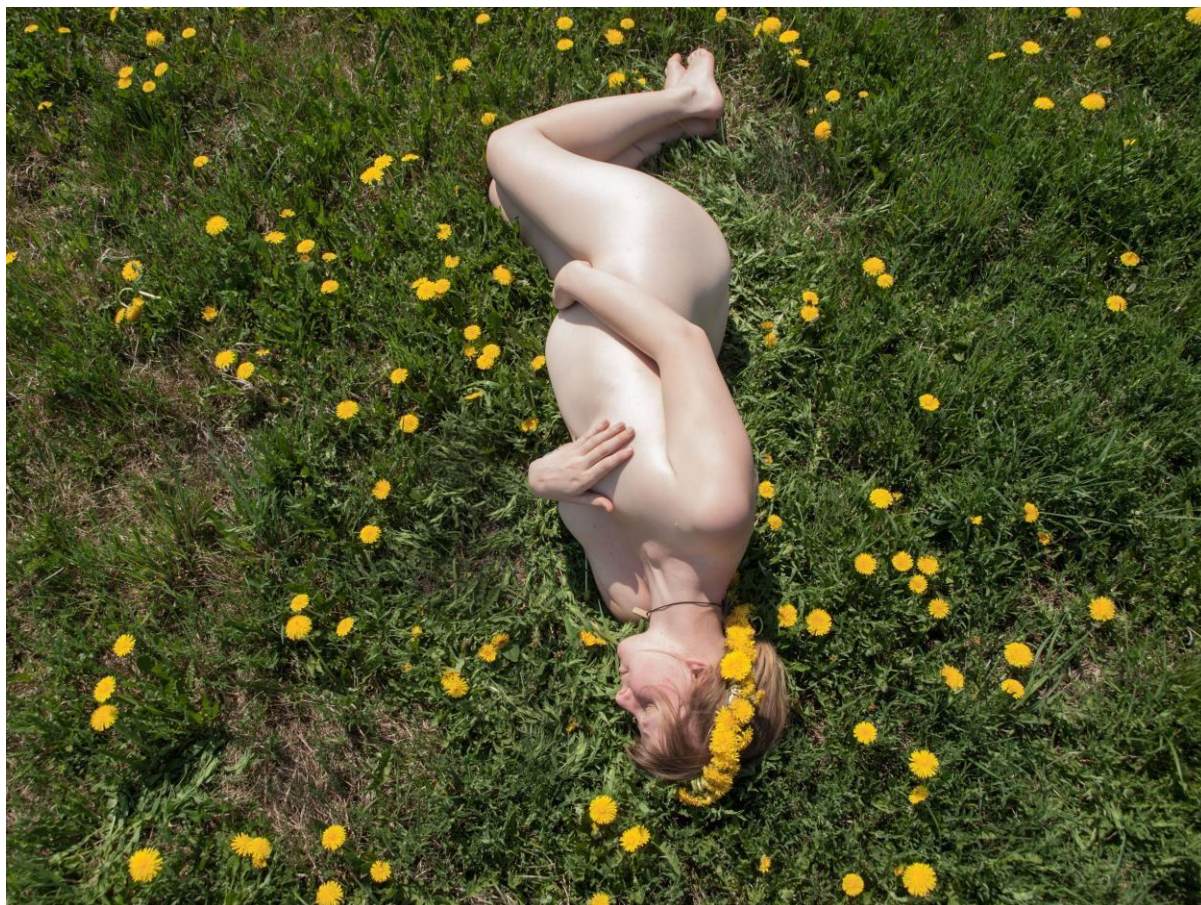
Zdroj: vlastní fotografie

13. Zimní figura

Zdroj: vlastní fotografie

14. Jarní figura

Zdroj: vlastní fotografie

15. Jarní otisk

Zdroj: vlastní fotografie